

Misericordia et misera

Francesc, Carta apostòlica, 20/11/2016

FRANCESC a tots els qui llegiran aquesta Carta Apostòlica misericòrdia i pau

Misericòrdia et misera són les dues paraules que sant Agustí usa per comentar la trobada entre Jesús i l'adúltera (cf. Jn 8,1-11). No podia atènyer una expressió més bonica i coherent que aquesta per fer comprendre el misteri de l'amor de Déu quan ve a trobar el pecador: «Restaren sols tots dos: la miserable i la misericòrdia»¹. Quanta pietat i justícia divines hi ha en aquest episodi. El seu ensenyament ve a il·luminar la conclusió del Jubileu Extraordinari de la Misericòrdia i indica, a més, el camí que estem cridats a fer en el futur.

1. Aquesta pàgina de l'Evangelí pot ser assumida, amb tot el dret, com imatge d'allò que hem celebrat en l'Any Sant, un temps ric en misericòrdia, que demana ser sempre *celebrada i viscuda* en les nostres comunitats. En efecte, la misericòrdia no pot ser un parèntesi en la vida de l'Església, sinó que constitueix la seva mateixa existència, que manifesta i fa tangible la veritat pregonada de l'Evangelí. Tot es revela en la misericòrdia; tot es resol en l'amor misericordiós del Pare.

Una dona i Jesús es troben. Ella, adúltera i, segons la Llei, mereixedora de la lapidació; ell, que amb la seva predicació i el do total de sí mateix, que durà fins a la creu, ha retornat a la llei mosaica el seu propòsit originari i genuí. En el centre no hi està la llei i la justícia legal, sinó l'amor de Déu que sap llegir el cor de cada persona, per comprendre el seu desig més recòndit, i que ha de tenir el primat sobre tot. En aquest relat evangèlic, tanmateix, no hi trobem el pecat i el judici en abstracte, sinó una pecadora i el Salvador. Jesús ha mirat als ulls aquella dona i ha llegit el seu cor: allí ha reconegut el desig de ser compresa, perdonada i alliberada. La misèria del pecat ha estat revestida per la misericòrdia de l'amor. Per part de Jesús, no hi ha cap judici que no estigui orientat per la pietat i la compassió cap a la difícil situació de la pecadora. A qui volia jutjar-la i condemnar-la a mort, Jesús respon amb un llarg silenci, que ajuda que la veu de Déu ressoni en les consciències, tant de la dona com dels seus acusadors. Aquests deixen caure les pedres de les seves mans i se'n van un rere l'altre (cf. Jn 8,9). I després d'aquest silenci, Jesús diu: «Dona, on són? ¿Ningú no t'ha condemnat? [...] Jo tampoc no et condemno. Vés-te'n, i d'ara endavant no pequis més» (vv. 10-11). D'aquesta manera l'ajuda a mirar el futur amb esperança i a punt per encaminar novament la seva vida; d'ara endavant, si ho vol, podrà «caminar en la caritat» (cf. Ef 5,2). Una vegada que hem estat revestits de la misericòrdia, tot i que romangui la condició de feblesa pel pecat, es superada per l'amor que permet mirar més enllà i viure d'una altra manera.

2. Jesús ho havia ensenyat amb claredat en un altre moment quan, invitat a menjar per un fariseu, se li havia apropat una dona coneguda per tots com a pecadora (cf. Lc 7,36-50). Ella havia ungit amb perfum els peus de Jesús, els havia xopat amb les seves llàgrimes i eixugat amb els seus cabells (cf. vv. 37-38). Jesús respon a la reacció escandalitzada dels fariseus: «els seus molts pecats li han estat perdonats, perquè ha estimat molt. Aquell a qui poc és perdonat, estima poc» (v. 47).

El *perdó* és el signe més visible de l'amor del Pare, que Jesús ha volgut revelar durant tota la seva vida. No hi ha pàgina de l'Evangelí que pugui sostraure's a aquest imperatiu de l'amor que arriba fins al perdó. Fins al darrer moment de la seva vida terrenal, mentre era crucificat, Jesús té paraules de perdó: «Pare, perdona'ls, que no saben el que fan» (Lc 23,34).

Res del que un pecador penedit posa davant de la misericòrdia de Déu queda sense l'abraçada del seu perdó. Per aquest motiu, cap de nosaltres pot posar condicions a la misericòrdia; ella serà sempre un acte de gratuïtat del Pare celestial, un amor incondicionat i immerescut. No podem córrer el risc d'oposar-nos a la llibertat plena de l'amor amb la qual Déu entra en la vida de cada persona.

La misericòrdia és aquesta acció concreta de l'amor que, perdonant, transforma i canvia la vida. Així es manifesta el misteri diví. Déu és misericordiós (cf. *Ex* 34,6), la seva misericòrdia dura per sempre (cf. *Sl* 136), de generació en generació abraça cada persona que es confia a ell i la transforma, donant-li la seva mateixa vida.

3. Quanta joia ha brotat en el cor d'aquestes dues dones, l'adúltera i la pecadora. El perdó ha fet que es sentissin al final més lliures i felices que mai. Les llàgrimes de vergonya i dolor s'han transformat en el somriure de qui se sap estimat. La misericòrdia desvetlla la joia perquè el cor s'obre a l'esperança d'una vida nova. La joia del perdó és difícil d'expressar, però brilla en nosaltres cada vegada que l'experimentem. En el seu origen hi està l'amor amb el qual Déu ve a trobar-nos, trencant el cercle de l'egoisme que ens envolta, per fer-nos també instruments de la misericòrdia.

Que en són d'importants per a nosaltres les antigues paraules que guiaven els primers cristians: «Revesteix-te de joia, que sempre troba gràcia davant Déu i sempre li és agradable, i complau-te en ella i menysprea la tristesa [...] Viuran en Déu els qui allunyin la tristesa i es revesteixen de tota la joia»². Experimentar la misericòrdia produeix alegria. No hem de deixar que les afliccions i preocupacions ens la prenguin; que sempre estigui arrelada en el nostre cor i ens ajudi a mirar serenament la vida quotidiana.

En una cultura sovint dominada per la tècnica, es multipliquen les formes de tristesa i soledat on cauen les persones, entre elles molts joves. En efecte, el futur sembla estar en mans de la incertesa que impedeix l'estabilitat. D'aquí sorgeixen sovint sentiments de melangia, tristesa i avorriment que a poc a poc poden dur a la desesperació. Calen testimonis d'esperança i de la veritable joia per desfer els miratges que prometen una felicitat fàcil amb paradisos artificials. L'esperança que duem al cor i la joia que en brolla d'ella poden curullar el buit pregon de molts. Hi ha molta necessitat de reconèixer la joia que es revela en el cor que ha estat tocat per la misericòrdia. Fem nostres, per tant, les paraules de l'Apòstol: «Viviu sempre contents en el Senyor!» (*Flp* 4,4; cf. *1 Ts* 5,16).

4. Hem celebrat un Any intens, on la gràcia de la misericòrdia se'ns ha donat en abundància. Com un vent impetuós i saludable, la bondat i la misericòrdia s'han escampat pel món sencer. I davant d'aquesta mirada amorosa de Déu, que de manera tan perllongada s'ha posat sobre cadascun de nosaltres, no podem romandre indiferents, perquè ella canvia la vida.

Sentim la necessitat, primer de tot, de donar gràcies al Senyor i dir-li: «Has afavorit, Senyor, el teu país [...]. Els has perdonat totes les culpes» (*Sl* 85,2-3). Així és: Déu ha destruït les nostres culpes i ha llençat els nostres pecats a les profunditats del mar (cf. *Mi* 7,19); ja no se'n recorda, se'ls ha posat a l'esquena (cf. *Is* 38,17); llança les nostres culpes lluny de nosaltres com l'orient és lluny de l'occident (cf. *Sl* 103,12).

En aquest Any Sant l'Església ha sabut posar-se a l'escolta i ha experimentat amb gran intensitat la presència i la proximitat del Pare, que mitjançant l'obra de l'Esperit Sant li ha fet més evident el do i mandat de Jesús sobre el perdó. Ha estat realment una nova visita del Senyor enmig de nosaltres. Hem percebut com el seu buf vital es difonia per l'Església i, un cop més, les seves paraules, han indicat la missió: «Rebeu l'Esperit Sant. A qui perdonareu els pecats, li quedaran perdonats; a qui no els perdoneu, li quedaran sense perdó» (*Jn* 20,22-23).

5. Ara, conclòs aquest Jubileu, és temps de mirar cap endavant i de comprendre com viure amb fidelitat, joia i entusiasme, la riquesa de la misericòrdia divina. Les nostres

comunitats continuaran amb vitalitat i dinamisme l'obra de la nova evangelització en la mesura en què la «conversió pastoral», que estem cridats a viure³, s'expressi cada dia, gràcies a la força renovadora de la misericòrdia. No retallem la seva acció; no posem trist l'Esperit, que sempre indica nous viaransys per recórrer i portar a tots l'Evangelí que salva.

En primer lloc estem cridats a celebrar la misericòrdia. Quanta riquesa conté la pregària de l'Església quan invoca Déu com a Pare misericordiós. A la litúrgia, la misericòrdia no només s'invoca sovint, sinó que es rep i es viu. Des del començament fins el final de la celebració eucarística, la misericòrdia apareix diverses vegades en el diàleg entre l'assemblea orant i el cor del Pare, que s'alegra cada vegada que pot vessar el seu amor misericordiós. Després de la súplica del perdó inicial, amb la invocació «Senyor, tingueu pietat», som confortats immediatament: «Que Déu omnipotent s'apiadi de nosaltres, ens perdoni els pecats i ens dugui a la vida eterna». Amb aquesta confiança la comunitat es reuneix en la presència del Senyor, especialment el dia sant de la resurrecció. Moltes oracions col·lectes es refereixen al gran do de la misericòrdia. Al període de Quaresma, per exemple, preguem dient: «Oh Déu, Pare de misericòrdia i font de tota bondat, vós ens heu ensenyat que el dejuni, l'oració i l'almoina són remei per a les nostres culpes; escolteu la nostra humil confessió: que els qui ens sentim afeixugats per la nostra consciència, ens vegem alleujats per la vostra misericòrdia»⁴. Després ens submergim en la gran pregària eucarística amb el prefaci que proclama: «Perquè tant vau estimar el món, que ens enviàreu el Redemptor, i volguéreu que fos en tot igual als homes, llevat del pecat»⁵. A més, la pregària eucarística quarta és un himne a la misericòrdia de Déu: «vinguéreu, misericordiós, a ajudar-nos perquè els qui us busquessin us poguessin trobar». «Us preguem que tingueu pietat de tots nosaltres»⁶, és la súplica urgent que realitza el sacerdot, per implorar la participació en la vida eterna. Després del Parenostre, el sacerdot allarga la pregària invocant la pau i l'alliberament del pecat «per la vostra misericòrdia». I abans del signe de la pau, que es dona com expressió de fraternitat i d'amor mutu a la llum del perdó rebut, prega de nou dient: «no mireu els nostres pecats, sinó la fe de l'Església»⁷. Mitjançant aquestes paraules, demanem amb humil confiança el do de la unitat i de la pau per a la Santa Mare Església. La celebració de la misericòrdia divina té el cim en el Sacrifici eucarístic, memorial del misteri pasqual de Crist, del qual brolla la salvació per a cada ésser humà, per a la història i per al món sencer. En resum, cada moment de la celebració eucarística està referit a la misericòrdia de Déu.

En tota la vida sacramental la misericòrdia se'ns dona amb abundància. És molt rellevant el fet que l'Església hagi volgut mencionar explícitament la misericòrdia en la fórmula dels sacraments anomenats «de guarició», és a dir, la *Reconciliació* i la *Unció dels malalts*. La fórmula de l'absolució diu: «Que Déu, Pare misericordiós, que per la mort i la resurrecció del seu Fill ha reconciliat el món amb ell mateix, i ha comunicat l'Esperit Sant per perdonar els pecats, et concedeixi el perdó i la pau pel ministeri de l'Església»⁸; i la de la Unció diu així: «Que per aquesta santa Unció i per la seva gran misericòrdia el Senyor t'ajudi amb la gràcia de l'Esperit Sant»⁹. Així, en la pregària de l'Església la referència a la misericòrdia, lluny de ser solament *parenètica*, és altament *performativa*, és a dir, que mentre la invoquem amb fe, ens és concedida; mentre la confessem viva i real, ens transforma verament. Aquest és un aspecte fonamental de la nostra fe, que hem de conservar en tota la seva originalitat: abans que el pecat, tenim la revelació de l'amor amb que Déu ha creat el món i els éssers humans. L'amor és el primer acte amb el que Déu es dona a conèixer i ve a trobar-nos. Per tant, obrim el cor a la confiança de ser estimats per Déu. El seu amor ens precedeix sempre, ens acompanya i roman amb nosaltres malgrat el nostre pecat.

6. En aquest context, l'escolta de la Paraula de Déu té també un significat particular. Cada diumenge, la Paraula de Déu és proclamada en la comunitat cristiana per tal que el dia del Senyor s'il·lumini amb la llum que prové del misteri pasqual¹⁰. En la celebració eucarística assistim a un autèntic diàleg entre Déu i el seu poble. En la proclamació de les lectures

bíbliques, es recorre la història de la nostra salvació com una incessant obra de misericòrdia que se'ns anuncia. Avui, Déu segueix parlant amb nosaltres com amb el seus amics, «s'entreté» amb nosaltres¹¹, per oferir-nos la seva companyia i mostrar-nos el camí de la vida. La seva Paraula es fa intèrpret de les nostres peticions i preocupacions, i és també resposta fecunda per tal que puguem experimentar la seva proximitat ben concretament. Que important és l'homilia, en la qual «la veritat va del bracet de la bellesa i del bé»¹², per tal que el cor dels creients vibri davant la grandesa de la misericòrdia. Recomano molt la preparació de l'homilia i la cura en la predicació. Serà més fruitosa com més hagi experimentat el sacerdot en ell la bondat misericordiosa del Senyor. Comunicar la certesa que Déu ens estima no és un exercici retòric, sinó condició de credibilitat del propi sacerdot. Viure la misericòrdia és el camí segur per tal que arribi a ser veritable anunci de consolació i de conversió en la vida pastoral. L'homilia, així com la catequesi, ha d'estar sempre sostinguda per aquest cor bategant de la vida cristiana.

7. La *Bíblia* és la gran història que narra les meravelles de la misericòrdia de Déu. Cada pàgina està impregnada de l'amor del Pare que des de la creació ha volgut imprimir en l'univers els signes del seu amor. L'Esperit Sant, amb les paraules dels profetes i dels escrits sapiencials, ha afaïçonat la història d'Israel amb el reconeixement de la tendresa i de la proximitat de Déu, malgrat les infidelitats del poble. La vida de Jesús i la seva predicació marquen de manera decisiva la història de la comunitat cristiana, que entén la pròpia missió com a resposta al mandat de Crist de ser instrument permanent de la seva misericòrdia i del seu perdó (cf. *Jn* 20,23). Mitjançant la Sagrada Escriptura, que és viva gràcies a la fe de l'Església, el Senyor continua parlant a la seva Esposa i li indica els camins a seguir, per tal que l'Evangeli de la salvació arribi a tots. Desitjo vivament que la Paraula de Déu es celebri, sigui coneguda i es difongui cada vegada més, per tal que ens ajudi a comprendre millor el misteri de l'amor que brota d'aquesta font de misericòrdia. Ho recorda clarament l'Apòstol: «Tota l'Escriptura és inspirada per Déu i útil per a ensenyar, refutar, corregir i educar en el bé» (*2 Tm* 3,16).

Seria adient que cada comunitat, en un diumenge de l'Any litúrgic, renovés el seu compromís en favor de la difusió, coneixement i aprofundiment de la Sagrada Escriptura: un diumenge dedicat enterament a la Paraula de Déu per a comprendre la inesgotable riquesa que prové d'aquest diàleg constant de Déu amb el seu poble. S'hauria d'enriquir aquest moment amb iniciatives creatives, que animin els creients a ser instruments vius de la transmissió de la Paraula. Certament, entre aquestes iniciatives hi haurà d'haver la difusió més àmplia de la *lectio divina*, per tal que, a través de la lectura orant del text sagrat, la vida espiritual s'enforteixi i creixi. La *lectio divina* sobre els temes de la misericòrdia permetrà comprovar quanta riquesa hi ha en el text sagrat, que llegit a la llum de la tradició espiritual de l'Església, desembocarà necessàriament en gestos i obres concretes de caritat¹³.

8. La celebració de la misericòrdia es realitza de manera especial en el *Sagrament de la Reconciliació*. És el moment en què sentim l'abraçada del Pare que surt a trobar-nos per retornar-nos de nou la gràcia de ser el seus fills. Som pecadors i carreguem amb el pes de la contradicció entre el que volem fer i el que, en canvi, fem (cf. *Rm* 7,14-21); la gràcia, tanmateix, ens precedeix sempre i adopta el rostre de la misericòrdia que es realitza eficaçment amb la reconciliació i el perdó. Déu fa que compreguem el seu amor immens justament davant la nostra condició de pecadors. La gràcia és més forta i supera qualsevol possible resistència, perquè l'amor ho pot tot (cf. *1 Co* 13,7).

En el Sagrament del Perdó, Déu mostra la via de la conversió vers Ell, i ens invita a experimentar de nou la seva proximitat. És un perdó que s'obté, primer de tot, començant per *viure la caritat*. Ho recorda també l'apòstol Pere quan escriu que «l'amor cobreix una multitud de pecats» (*1 Pe* 4,8). Només Déu perdona els pecats, però vol que també nosaltres estiguem disposats a perdonar als altres, com ell perdona les nostres faltes:

«perdona les nostres ofenses, així com nosaltres perdonem els qui ens ofenen» (*Mt 6,12*). Quina tristesa cada vegada que restem tancats en nosaltres mateixos, sense poder perdonar. Triomfa la rancúnia, la ràbia, la revenja; la vida es torna infeliç i s'anul·la el compromís joiós per la misericòrdia.

9. Una experiència de gràcia que l'Església ha viscut amb molt de fruit durant l'Any jubilar ha estat certament el servei dels *Missioners de la Misericòrdia*. La seva acció pastoral ha volgut evidenciar que Déu no posa cap límit als qui el cerquen amb el cor contrit, perquè surt a l'encontre de tots, com un Pare. He rebut molts testimonis de joia per la trobada renovada amb el Senyor al Sagrament de la Confessió. No perdem l'oportunitat de viure també la fe com una experiència de reconciliació. «Reconcilieu-vos amb Déu!» (*2 Co 5,20*), aquesta és la invitació que l'Apòstol dirigeix avui a cada creient, per tal que descobreixi la potència de l'amor que transforma en una «creació nova» (*2 Co 5,17*).

Dono les gràcies a cada Missioner de la Misericòrdia per aquest servei inestimable de fer fructificar la gràcia del perdó. Aquest ministeri extraordinari, tanmateix, no acaba amb la clausura de la Porta Santa. Desitjo que es perllongui encara, fins a una nova disposició, com a signe concret del fet que la gràcia del Jubileu segueixi sent viva i eficaç, arreu del món. Serà una tasca del Pontifici Consell per a la Promoció de la Nova Evangelització acompanyar en aquest període els Missioners de la Misericòrdia, com una expressió directa de la meva sol·licitud i proximitat, i trobar les formes més coherents per l'exercici d'aquest preciós ministeri.

10. Renovo la invitació als sacerdots a preparar-se amb molta cura per al ministeri de la Confessió, que és una veritable missió sacerdotal. Us agraeixo de tot cor el vostre servei i us demano que sigueu *acollidors* amb tots; *testimonis* de la tendresa paterna, malgrat la gravetat del pecat; *sol·lícits* en ajudar a reflexionar sobre el mal comés; *clars* a l'hora de presentar els principis morals; *disponibles* per acompanyar els fidels en el camí penitencial, seguint el pas de cada un amb paciència; *prudents* en el discerniment de cada cas concret; *generosos* en el moment de dispensar el perdó de Déu. Així com Jesús davant la dona adúltera va romandre en silenci per salvar-la de la seva condemna a mort, de la mateixa manera el sacerdot en el confessionari ha de tenir el cor magnànim, recordant que cada penitent el remet a la seva pròpia condició personal: pecador, però ministre de la misericòrdia.

11. M'agradaria que tots meditéssim les paraules de l'Apòstol, escrites cap el final de la seva vida, on confessa a Timoteu d'haver estat el primer dels pecadors, «s'apiadà de mi perquè Jesucrist demostrés primerament en mi tota la seva paciència» (*1 Tm 1,16*). Les seves paraules tenen una força arrabassadora per fer que també nosaltres reflexionem sobre la nostra existència i per tal que veiem com la misericòrdia de Déu actua per canviar, convertir i transformar el nostre cor: «Dono gràcies a aquell qui m'ha fet fort, Jesucrist, Senyor nostre, ja que ha volgut donar-me aquest ministeri i s'ha fiat de mi, que primer blasfemava contra ell, el perseguia i l'injuriava. Però Déu es va apiadar de mi» (*1 Tm 1,12-13*).

Per tant, recordem sempre amb renovada passió pastoral les paraules de l'Apòstol: «Déu ens ha reconciliat amb ell mateix per Crist i ens ha confiat a nosaltres aquest servei de la reconciliació» (*2 Co 5,18*). En relació amb aquest ministeri, nosaltres hem estat els primers perdonats; hem sigut testimonis en primera persona de la universalitat del perdó. No hi ha llei ni precepte que pugui impedir a Déu tornar a abraçar el fill que retorna cap a ell reconeixent que s'ha equivocat, però decidit a recomençar des del principi. Quedar-se només en la llei equival a banalitzar la fe i la misericòrdia divina. Hi ha un valor propedèutic en la llei (cf. *Ga 3,24*), i la seva finalitat és la caritat (cf. *1 Tm 1,5*). El cristià és cridat a viure la novetat de l'Evangelí, «la llei de l'Esperit que dona la vida en Jesucrist» (*Rm 8,2*). Fins i tot en els casos més complexos, en els quals hi ha la temptació de fer

prevaldre L'estabilitatuna justícia que deriva només de les normes, s'ha de creure en la força que brolla de la gràcia divina.

Nosaltres, confessors, som testimonis de tantes conversions que succeeixen davant dels nostres ulls. Sentim la responsabilitat de gestos i paraules que toquin la pregonesa del cor del penitent, per tal que descobreixi la proximitat i la tendresa del Pare que perdona. No fem malbé aquestes ocasions amb un capteniment que contradigui l'experiència de la misericòrdia que es cerca. Ajudem, més aviat, a il·luminar l'àmbit de la consciència personal amb l'amor infinit de Déu (cf. *1 Jn 3,20*).

El sagrament de la Reconciliació ha de tornar a trobar el seu lloc central en la vida cristiana; per això calen sacerdots que posin la seva vida al «servei de la reconciliació» (*2 Co 5,18*), per tal que a ningú que s'hagi penedit sincerament se li impedeixi accedir a l'amor del Pare, que espera el seu retorn, i a tots se'ls ofereixi la possibilitat d'experimentar la força alliberadora del perdó.

Una ocasió adient pot ser la celebració de la iniciativa *24 hores per al Senyor* en la proximitat del IV Diumenge de Quaresma, que ha trobat un bon consens en les diòcesis i continua sent una forta crida pastoral per tal de viure intensament el Sagrament de la Confessió.

12. En virtut d'aquesta exigència, per tal que cap obstacle s'interposi entre la petició de reconciliació i el perdó de Déu, d'ara endavant concedeixo a tots els sacerdots, en raó del seu ministeri, la facultat d'absoldre a qui hagi procurat el pecat d'avortament. Tot el que havia concedit de manera limitada per al període jubilar¹⁴, ho estenc ara en el temps, sense que hi hagi res en contra. Vull remarcar amb totes les meves forces que l'avortament és un pecat greu, perquè posa fi a una vida humana innocent. Amb la mateixa força, tanmateix, puc i dec afirmar que no hi ha cap pecat que la misericòrdia de Déu no pugui encaçar i destruir, allí on hi ha un cor penedit que demana reconciliar-se amb el Pare. Per tant, que cada sacerdot sigui guia, suport i alleujament a l'hora d'acompanyar els penitents en aquesta camí de reconciliació especial.

En aquest Any del Jubileu havia concedit als fidels, que per diferents motius sovintegen les esglésies on celebren els sacerdots de la Fraternitat sant Pius X, la possibilitat de rebre vàlida i lícitament l'absolució sacramental dels seus pecats¹⁵. Pel bé pastoral d'aquests fidels, i confiant en la seva bona voluntat i la dels seus sacerdots, per tal que es pugui recuperar amb la ajuda de Déu, la plena comunió amb l'Església Catòlica, estableixo per decisió personal que aquesta facultat s'estengui més enllà del període jubilar, fins una nova disposició, de manera que a ningú li manqui el signe sacramental de la reconciliació mitjançant el perdó de l'Església.

13. La misericòrdia té també el rostre de la *consolació*. «Consoleu, consoleu el meu poble» (*Is 40,1*), són les sentides paraules que el profeta pronuncia també avui, per tal que arribi una paraula d'esperança a tots els qui pateixen. No ens deixem robar mai l'esperança que prové de la fe en el Senyor ressuscitat. És cert, sovint passem per dures proves, però mai no ha de decaure la certesa que el Senyor ens estima. La seva misericòrdia s'expressa també en la proximitat, en l'afecte i en el suport que molts germans i germanes ens ofereixen quan vénen els dies de tristesa i aflicció. Eixugar les llàgrimes és una acció concreta que trenca el cercle de la soledat en el qual sovint acabem tancats.

Tots tenim necessitat de consol, perquè ningú no és immune al sofriment, al dolor i a la incomprensió. Com pot fer-ne de mal una paraula de rancúnia, fruit de l'enveja, de la gelosia i de la ràbia. Quant de patiment provoca l'experiència de la traïció, de la violència i de l'abandonament; quina amargor davant de la mort dels éssers estimats. Tanmateix, Déu mai roman en la llunyania quan es viuen aquests drames. Una paraula que dóna ànim, una abraçada que et fa sentir més acomboiat, una carícia que fa percebre l'amor, una pregària

que permet ser més fort..., són expressions de la proximitat de Déu mitjançant el consol dels germans.

De vegades també el *silenci* és de molta ajuda; perquè en alguns moments no hi ha paraules per respondre als interrogants del qui pateix. La manca de paraules, tanmateix, es pot suplir per la compassió del qui és present i proper, del qui estima i dóna la mà. No és cert que el silenci sigui un acte de rendició, ben al contrari, és un moment de força i d'amor. El silenci també pertany al llenguatge de la consolació, perquè es transforma en una obra concreta de solidaritat i unió amb el sofriment del germà.

14. En un moment particular com el nostre, caracteritzat per la crisi de la família, entre altres, és important que arribi una paraula de gran consol a les nostres famílies. El do del matrimoni és una gran vocació a la qual que, amb la gràcia del Crist, s'ha de correspondre amb l'amor generós, fidel i pacient. La bellesa de la família roman immutable, malgrat les nombroses ombres i propostes alternatives: «L'alegria de l'amor que es viu en les famílies és també joia de l'Església»¹⁶. El camí de la vida duu al fet que un home i una dona es trobin, s'estimin i es prometin fidelitat per sempre davant de Déu, això sovint es trenca pel patiment, la traïció i la soledat. La joia dels pares pel do dels fills no és immune a les preocupacions pel seu creixement i formació, i perquè per que tinguin un futur digne de ser viscut amb intensitat.

La gràcia del Sagrament del Matrimoni no només enforteix la família per tal que sigui un lloc privilegiat on es visqui la misericòrdia, sinó que compromet la comunitat cristiana, i amb ella tota l'acció pastoral, per tal que ressalti el valor propositiu de la família. De totes maneres, aquest Any jubilar ens ha d'ajudar a reconèixer la complexitat de la realitat familiar actual. L'experiència de la misericòrdia ens fa capaços de veure totes les dificultats humanes amb l'actitud de l'amor de Déu, que no es cansa d'acollir i acompanyar¹⁷.

No podem oblidar que cadascú porta amb ell el pes de la pròpia història que el distingeix de qualsevol altra persona. La nostra vida, amb les seves alegries i dolors, és única i irrepetible, que es desenvolupa sota la mirada misericordiosa de Déu. Això exigeix, sobre tot de part del sacerdot, un discerniment espiritual amatent, pregon i prudent per tal que cadascun, sense excloure ningú, sense importar la situació en què visqui, pugui sentir-se acollit concretament per Déu, participar activament en la vida de la comunitat i ser admès en aquest Poble de Déu que, sense descans, camina cap a la plenitud del regne de Déu, regne de justícia, d'amor, de perdó i de misericòrdia.

15. *El moment de la mort* té una particular importància. L'Església sempre ha viscut aquest trànsit dramàtic a la llum de la resurrecció de Jesucrist, que ha obert el camí de la certesa en la vida futura. Tenim un gran repte que afrontar, sobretot en la cultura contemporània que, sovint, tendeix a banalitzar la mort fins el punt d'amagar-la o considerar-la una simple ficció. La mort en canvi s'ha d'afrontar i preparar com un pas dolorós i indefugible, però ple de sentit: com l'acte d'amor extrem vers les persones que deixem i cap a Déu, alencontre del qual ens dirigim. En totes les religions el moment de la mort, així com el naixement, és acompanyat d'una presència religiosa. Nosaltres vivim l'experiència de les exèquies com una pregària plena d'esperança per l'ànima del difunt i com una ocasió per oferir consol als qui pateixen per l'absència de la persona estimada.

Estic convençut de la necessitat que en l'acció pastoral animada per la fe viva, els signes litúrgics i les nostres accions siguin expressió de la misericòrdia del Senyor. És ell mateix qui ens dóna paraules d'esperança, perquè res ni ningú podrà mai separar-nos del seu amor (cf. *Rm* 8,35). La participació del sacerdot en aquest moment significa una companyia important, perquè ajuda a sentir la proximitat de la comunitat cristiana en els moments de feblesa, soledat, incertesa i plor.

16. Acaba el Jubileu i es tanca la Porta Santa, Però la porta de la misericòrdia del nostre cor roman sempre oberta, de bat a bat. Hem après que Déu s'inclina vers nosaltres (cf. *Os* 11,4)

per tal que també puguem imitar-lo inclinant-nos vers els germans. La nostàlgia que molts senten de tornar a la casa del Pare, que està esperant la seva tornada, està provocada també pel testimoni sincer i generós que donen alguns de la tendresa divina. La Porta Santa que hem travessat aquest Any Jubilar ens ha situat en la *via de la caritat*, que estem cridats a recórrer cada dia amb fidelitat i alegria. El camí de la misericòrdia és el que ens fa trobar tants germans i germanes que estenen les mans esperant que algú les hi agafi i poder caminar junts.

Voler apropar-se a Jesús implica fer-se proïme dels germans, perquè no hi ha res tan agradable al Pare com a signe concret de misericòrdia. Per la seva mateixa naturalesa, la misericòrdia es fa visible i tangible en una acció concreta i dinàmica, Una vegada que se l'ha experimentat en la seva veritat, no es pot tornar enrere: creix contínuament i transforma la vida. És veritablement una nova creació que obra un cor nou, capaç d'estimar en plenitud, i purifica els ulls per tal que sàpiguen veure les necessitats més amagades. Quina veritat tenen les paraules amb les quals l'Església prega en la Vigília Pasqual, després de la lectura que explica la creació: «Oh Déu, vós d'una manera admirable creàreu l'home, i d'una manera encara més admirable l'heu redimit»¹⁸.

La misericòrdia *renova i redimeix*, perquè és la trobada de dos cors: el de Déu, que surt a l'encontre, i el de l'home. Mentre aquest es va encenent, aquell el va guarint: el cor de pedra es transformat en cor de carn (cf. *Ez 36,26*), capaç d'estimar malgrat el seu pecat. És aquí on es descobreix que és realment una «nova criatura» (cf. *Ga 6,15*): sóc estimat, doncs existeixo; he estat perdonat, aleshores torno a néixer a una nova vida; he estat «*misericiordiat*», aleshores em converteixo en instrument de la misericòrdia.

17. Durant l'Any Sant, especialment en els «*divendres de la misericòrdia*», he pogut adonar-me de quant de bé que hi ha en el món. Sovint no es coneix perquè es realitza quotidianament de manera discreta i silenciosa. Tot i que no arriba a ser notícia, existeixen tants signes concrets de bondat i tendresa dirigits als més petits i desvalguts, als que estan més sols i abandonats. Existeixen persones que encarnen realment la caritat i que duen contínuament la solidaritat als més pobres i dissortats. Agraïm al Senyor el do valuós d'aquestes persones que, davant la feblesa de la humanitat ferida, són com una invitació a descobrir la joia de fer-se proïme. Amb gratitud penso en els nombrosos voluntaris que amb la seva entrega de cada dia dediquen el seu temps a mostrar la presència i la proximitat de Déu. El seu servei és una genuïna obra de misericòrdia i fa que moltes persones s'apropin a l'Església.

18. És el moment de deixar pas a la fantasia de la misericòrdia per donar vida a tantes iniciatives noves, fruit de la gràcia. A l'Església li cal avui anunciar aquests «molts altres signes» que Jesús realitzà i que «no estan escrits» (*Jn 20,30*), de manera que siguin expressió eloqüent de la fecunditat de l'amor de Crist i de la comunitat que viu d'ell. Han passat més de dos-mil anys i, tanmateix, les obres de misericòrdia segueixen fent visible la bondat de Déu.

Encara hi ha poblacions senceres que pateixen avui la fam i la set, i desvetllen una gran neguit les imatges dels infants que no tenen res per menjar. Grans masses de persones segueixen emigrant d'un país a un altre cercant aliments, feina, casa i pau. La malaltia, en les seves múltiples formes, és una causa permanent de patiment que reclama socors, ajuda i consol. Les presons són llocs on, sovint, les condicions de vida inhumana causen patiments, greus en ocasions, que s'afegeixen a les penes restrictives. L'analfabetisme encara està molt estès, impedint que els nens i les nenes es formin, exposant-los a noves formes d'esclavatge. La cultura de l'individualisme exasperat, sobre tot a Occident, fa que es perdi el sentit de la solidaritat i la responsabilitat envers els altres. Déu segueix sent avui un desconegut per a molts; això representa la més gran de les pobreses i el major obstacle per al reconeixement de la dignitat inviolable de la vida humana.

Amb tot, les obres de misericòrdia corporals i espirituals formen fins i tot el dia d'avui una prova de la incidència important i positiva de la misericòrdia com a *valor social*. Ella ens empeny a posar-nos mans a l'obra per retornar la dignitat a milions de persones que són els nostres germans i germanes, cridats a construir amb nosaltres una «ciutat fiable»¹⁹.

19. En aquest Any Sant s'han realitzat molts signes concrets de misericòrdia. Comunitats, famílies i persones creients han tornat a descobrir la joia de compartir i la bellesa de la solidaritat. Tot i que amb això no n'hi ha prou. El món segueix generant noves formes de pobresa espiritual i material que atempten contra la dignitat de les persones. Per això, l'Església ha d'estar sempre a l'aguait i disposada a descobrir noves obres de misericòrdia i realitzar-les amb generositat i entusiasme.

Maldem aleshores per concretar la caritat i, alhora, per il·luminar amb intel·ligència la pràctica de les obres de misericòrdia. Aquesta posseeix un dinamisme inclusiu mitjançant el qual s'estén en totes direccions, sense límits. En aquest sentit, som cridats a donar-li un rostre nou a les obres de misericòrdia que coneixem de sempre. En efecte, la misericòrdia s'excedeix; sempre va més enllà, és fecunda. És com el llevat que fermenta tota la massa (cf. *Mt* 13,33) i com un gra de mostassa que es converteix en un arbre (cf. *Lc* 13,19).

Pensem només, per exemple, en l'obra de misericòrdia corporal de *vestir el al despullat* (cf. *Mt* 25,36.38.43.44). Ens duu als orígens, al jardí de l'Edèn, quan Adam i Eva s'adonaren que anaven nus i, sentint el Senyor que s'apropava, van tenir vergonya i s'amagaren (cf. *Gn* 3,7-8). Sabem que el Senyor els castigà; tanmateix, «va fer túniques de pell i va vestir l'home i la dona» (*Gn* 3,21). la vergonya fou superada i la dignitat restablerta.

Mirem de fit a fit Jesús al Gòlgota. El Fill de Déu està despullat a la creu; ja no té res. A la creu es revela de manera extrema la solidaritat de Jesús amb tots els qui han perdut la dignitat perquè no compten amb el necessari. Si l'Església està cridada a ser la «túnica de Crist»²⁰ per revestir el seu Senyor, de la mateixa manera ha d'afanyar-se a en ser solidària amb qui ha estat despullat, per tal que recobri la dignitat que els ha estat presa. «Anava despullat, i em vau vestir» (*Mt* 25,36) implica, per tant, no mirar cap una altra banda davant les noves formes de pobresa i marginació que impedeixen a les persones viure dignament.

No tenir feina i no rebre un salari just; no tenir una casa o una terra on habitar; ser discriminats per la fe, la raça, la condició social...: aquestes, i moltes d'altres, són situacions que atempten contra la dignitat de la persona, enfront de les quals l'acció misericordiosa dels cristians respon primer de tot amb la vigilància i la solidaritat. Quantes són les situacions en les quals podem restituir la dignitat a les persones per tal que tinguin una vida més humana. Pensem només en els nens i nenes que pateixen violències de tota mena, violències que els roben la joia de viure. Els seus rostres tristos i desorientats estan gravats en la meva ment; demanen que els ajudem a alliberar-se dels esclavatges del món contemporani. Aquests infants són els joves del demà: com els estem preparant per viure amb dignitat i responsabilitat? Amb quina esperança poden afrontar el seu present i el seu futur?

El caràcter social de la misericòrdia obliga a no restar immòbils i a desterrar la indiferència i la hipocresia, de manera que els plans i projectes no restin només en lletra morta. Que l'Esperit Sant ens ajudi a estar sempre disposats a contribuir de manera concreta i desinteressada, per tal que la justícia i una vida digna no siguin només paraules boniques, sinó compromís concret de tot el qui vol ser testimoni de la presència del regne de Déu.

20. Som cridats a fer que creixi una *cultura de la misericòrdia*, basada en el fet de tornar a descobrir la trobada amb els altres: una cultura on ningú miri amb indiferència ni giri la mirada quan vegi el sofriment dels germans. *Les obres de misericòrdia són «artesanals»*: cap d'elles es igual a l'altra; les nostres mans les poden modelar de mil maneres, i tot i que

sigui únic el Déu que les inspira i única la «matèria» de què estan fetes, és a dir la mateixa misericòrdia, cada una adquireix una forma diversa.

Les obres de misericòrdia toquen tots els aspectes de la vida d'una persona. Podem dir que una veritable revolució cultural partint de la simplicitat d'aquests gestos que saben tocar els cos i l'esperit, és a dir la vida de les persones. És una tasca que la comunitat cristiana pot fer seva, conscient del fet que la Paraula del Senyor la crida sempre a sortir de la indiferència i de l'individualisme, on hi ha el risc de caure per portar una existència còmoda i sense problemes. «De pobres, en teniu sempre amb vosaltres» (Jn 12,8), diu Jesús als seus deixebles. No hi ha excuses que puguin justificar una manca de compromís quan sabem que ell s'ha identificat amb cadascun d'ells.

La cultura de la misericòrdia es va establir amb la pregària assídua, amb la dòcil obertura a l'acció de l'Esperit Sant, la familiaritat amb la vida dels sants i la proximitat concreta als pobres. És una invitació urgent a tenir clar on ens hem de comprometre necessàriament. La temptació de restar en la «teoria sobre la misericòrdia» es supera en la mesura que aquesta es converteix en vida quotidiana de participació i col·laboració. D'una altra banda no hauríem d'oblidar les paraules amb les quals l'apòstol Pau, explicant la seva trobada amb Pere, Jaume i Joan, després de la conversió, es refereix a un aspecte essencial de la seva missió i de tota la vida cristiana: «Només ens van demanar que ens recordéssim dels seus pobres, cosa que he procurat de fer amb tot l'interès» (Ga 2,10). No podem oblidar-nos dels pobres: és una invitació més actual que mai, que s'imposa per l'evidència evangèlica.

21. Que l'experiència del Jubileu gravi en nosaltres les paraules de l'apòstol Pere; «els qui no éreu compadits, ara ell s'ha compadit de vosaltres» (1 P 2,10). No reservem només per nosaltres tot el que hem rebut; hem de saber compartir-ho amb els germans que pateixen, per tal que siguin sostinguts per la força de la misericòrdia del Pare. Que les nostres comunitats s'obrin fins a arribar a tots els qui viuen en el seu territori, per tal que arribi a tots, pel testimoni dels creients, la carícia de Déu.

Aquest és el temps de la misericòrdia. Cada dia de la nostra vida està marcat per la presència de Déu, que guia les nostres passes amb el poder de la gràcia que l'Esperit infon en el cor per esculpir-lo i fer-lo capaç d'estimar. *És el temps de la misericòrdia* per a tots i per a cada un, per tal que ningú no pensi que està fora de la proximitat de Déu i de la potència de la seva tendresa. *És el temps de la misericòrdia*, perquè els febles i indefensos, els qui estan lluny i sols sentin la presència de germans i germanes que els donen suport en les seves mancances. *És el temps de la misericòrdia*, perquè els pobres sentin la mirada de respecte i atenció d'aquells qui, superant la indiferència, han descobert allò que és fonamental en la vida. *És el temps de la misericòrdia*, per tal que cada pecador no deixi de demanar perdó i sentir la mà del Pare que acull i abraça sempre.

A la llum del «Jubileu de les persones socialment excloses», mentre en totes les catedrals i santuaris del món es tancaven les Portes de la Misericòrdia, vaig intuir que, com un altre signe concret d'aquest Any Sant extraordinari, s'ha de celebrar en tota l'Església, en el XXXII Diumenge del Temps de Durant l'Any, la *Jornada mundial dels pobres*. Serà la preparació més adient per viure la solemnitat de Jesucrist, Rei de tot el Món, el qual s'ha identificat amb els petits i els pobres, i ens jutjarà per les obres de misericòrdia (cf. Mt 25,31-46). Serà una Jornada que ajudarà les comunitats i cada batejat a reflexionar com la pobresa és al cor de l'Evangeli i sobre el fet que, mentre Llätzer estigui estirat a la porta de casa nostra (cf. Lc 16,19-21), no hi podrà haver justícia ni pau social. Aquesta Jornada serà una forma genuïna de nova evangelització (cf. Mt 11,5), amb la qual es renovi el rostre de l'Església en la seva acció perenne de conversió pastoral, per a ser testimoni de la misericòrdia.

22. Que els ulls misericordiosos de la Santa Mare de Déu estiguin sempre girats cap a nosaltres. Ella és la primera en obrir camí i ens acompanya quan donem testimoni de l'amor. La Mare de la Misericòrdia acull tots sota la protecció del seu mantell, tal i com l'art l'ha representat sovint. Confiem en la seva ajuda materna i seguim la seva indicació constant de girar els ulls vers Jesús, rostre resplendent de la misericòrdia de Déu.

Donat a Roma, prop de sant Pere, el 20 de novembre, Solemnitat de Nostre Senyor Jesucrist, Rei de tot el Món, de l'Any del Senyor 2016, quart de pontificat.

FRANCESC

- 1 *In Io. Ev. Tract.* 33,5.
- 2 Pastor d'Herma, 42, 1-4.
- 3 Cf. Exhort. ap. *Evangelii gaudium*, 24 novembre 2013, 27: AAS 105 (2013), 1031.
- 4 *Missal Romà*, III Diumenge de Quaresma.
- 5 *Ibid.*, Prefaci VII dominical del Temps de durant l'any.
- 6 *Ibid.*, Pregària eucarística IV i II.
- 7 *Ibid.*, Ritu de la comunió.
- 8 *Ritual de la Penitència*, n. 102.
- 9 *Ritual de la Unció i la cura pastoral dels malalts*, n. 143.
- 10 Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Const. *Sacrosanctum Concilium*, 106
- 11 Cf. Id. Const. dogm. *Dei Verbum*, 2.
- 12 Exhort. ap. *Evangelii gaudium*, 24 novembre 2013, 142: AAS 105 (2013), 1079.
- 13 Cf. Benet XVI, Exhort. ap. *Verbum Domini*, 30 setembre 2010, 86-87: AAS 102 (2010), 757-760.
- 14 Cf. *Carta concedint la indulgència amb ocasió del Jubileu Extraordinari de la Misericòrdia*, 1 setembre 2015.
- 15 Cf. *ibid.*
- 16 Exhort. ap. postsin. *Amoris laetitia*, 19 març 2016, 1.
- 17 Cf. *ibid.*, 291-300.
- 18 *Missal Romà*, Vigília Pasqual, Oració després de la Primera Lectura.
- i
- 19 Carta. enc. *Lumen fidei*, 29 juny 2013, 50: AAS 105 (2013), 589.
- 20N o Cf. Cebrià, *La unitat de l'Església catòlica*, 7.

Nota bene. No entenc bé la numeració i la nomenclatura de les notes, que no sempre segueixen un ordre. S'hauria de comprovar que no se n'ha perdut cap. Val